

NG

ĐÀ

GT.0000025542

GIÁO TRÌNH

GIÁO DỤC HỌC MẦM NON

YÊN
EU

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

PGS.TS. NGUYỄN THỊ HOÀ

GIÁO TRÌNH
GIÁO DỤC HỌC MẦM NON

(Sách dùng cho hệ cử nhân giáo dục mầm non)

(In lần thứ mười)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

Mã số: 01.01.109/224. ĐH 2013

MỤC LỤC

Trang

Lời nói đầu.....	7
Phần thứ nhất. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG CỦA GIÁO DỤC HỌC MẦM NON	9
Chương I. GIÁO DỤC HỌC MẦM NON LÀ MỘT KHOA HỌC	9
I. Sự ra đời và phát triển của Giáo dục học mầm non	9
II. Đối tượng của Giáo dục học mầm non	10
III. Nhiệm vụ của Giáo dục học mầm non	11
IV. Phương pháp luận, phương pháp nghiên cứu Giáo dục học mầm non	12
V. Một số khái niệm cơ bản của Giáo dục học mầm non	16
VI. Mối liên hệ giữa Giáo dục học mầm non với các khoa học khác.....	19
CÂU HỎI ÔN TẬP	21
Chương II. XU HƯỚNG GIÁO DỤC MẦM NON TRÊN THẾ GIỚI	22
I. Một số tư tưởng về giáo dục mầm non trên thế giới.....	22
II. Một số xu hướng giáo dục mầm non trên thế giới và trong khu vực hiện nay:.....	31
CÂU HỎI ÔN TẬP	33
Chương III. XU HƯỚNG GIÁO DỤC MẦM NON Ở NƯỚC TA	34
I. Vài nét về lịch sử giáo dục mầm non nước ta	34
II. Bậc học mầm non trong hệ thống giáo dục quốc dân hiện nay ở nước ta.....	45
CÂU HỎI ÔN TẬP	51
Chương IV. NGUYÊN TẮC GIÁO DỤC MẦM NON	52
I. Khái niệm về nguyên tắc giáo dục mầm non.....	52
II. Một số nguyên tắc giáo dục mầm non	52
CÂU HỎI ÔN TẬP	61
Chương V. MỤC TIÊU VÀ NHIỆM VỤ GIÁO DỤC MẦM NON	62
I. Mục tiêu giáo dục mầm non	62
II. Nhiệm vụ giáo dục trẻ em ở lứa tuổi mầm non	65
CÂU HỎI ÔN TẬP	83
Chương VI. NỘI DUNG, PHƯƠNG PHÁP VÀ HÌNH THỨC GIÁO DỤC TRẺ EM Ở LỨA TUỔI MẦM NON	84
I. Nội dung giáo dục mầm non	84
II. Phương pháp giáo dục mầm non	87
III. Hình thức tổ chức hoạt động giáo dục trẻ em ở trường mầm non.....	103
CÂU HỎI ÔN TẬP	104
Chương VII. CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC MẦM NON	105
I. Khái niệm về chương trình giáo dục mầm non	105
II. Cấu trúc của chương trình giáo dục mầm non	107
III. Thiết kế chương trình giáo dục mầm non	108
IV. Giới thiệu một vài nét về chương trình giáo dục mầm non trên thế giới và khu vực.....	108
V. Giới thiệu vài nét về chương trình phát sinh trong giáo dục mầm non.....	113
VI. Chương trình giáo dục mầm non theo hướng đổi mới ở nước ta	114
CÂU HỎI ÔN TẬP	118
Chương VIII. NGƯỜI GIÁO VIÊN MẦM NON	119
I. Ý nghĩa của nghề giáo viên mầm non	119

II. Đặc điểm lao động của người giáo viên mầm non:.....	119
III. Một số quan điểm về vai trò của giáo dục đối với việc phát triển nhân cách trẻ em	120
IV. Chức năng, nhiệm vụ, vai trò của giáo viên mầm non trong giai đoạn hiện nay ở nước ta	123
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	126

Phần thứ hai. TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC TÍCH HỢP THEO CHỦ ĐỀ CHO TRẺ Ở TRƯỜNG MẦM NON VÀ CHUẨN BỊ CHO TRẺ VÀO LỚP MỘT 127

Chương I. MỘT SỐ VẤN ĐỀ CHUNG..... 127

I. Khái niệm về tổ chức hoạt động giáo dục tích hợp theo chủ đề cho trẻ mầm non và ý nghĩa của nó:	127
II. Ý nghĩa của tổ chức hoạt động giáo dục tích hợp theo chủ đề ở trường mầm non	128
III. Một số định hướng tổ chức hoạt động giáo dục tích hợp theo chủ đề cho trẻ ở trường mầm non:	131
IV. Các giai đoạn tổ chức hoạt động giáo dục tích hợp theo chủ đề:.....	132
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	137

Chương II. TỔ CHỨC CHẾ ĐỘ SINH HOẠT HÀNG NGÀY CHO TRẺ Ở TRƯỜNG MẦM NON 138

I. Khái niệm về chế độ sinh hoạt hàng ngày của trẻ và ý nghĩa của nó.....	138
II. Những cơ sở khoa học của chế độ sinh hoạt hàng ngày	138
III. Nội dung của chế độ sinh hoạt hàng ngày ở trường mầm non và tổ chức thực hiện	139
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	147

Chương III. TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG VỚI ĐỒ VẬT CHO TRẺ ẤU NHI Ở TRƯỜNG MẦM NON 148

I. Hoạt động với đồ vật và ý nghĩa của nó với trẻ.....	148
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	159

Chương IV. TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG VUI CHƠI CHO TRẺ MẪU GIÁO Ở TRƯỜNG MẦM NON 160

I. Chơi và một số nét đặc thù của chơi ở lứa tuổi mẫu giáo	160
II. Ý nghĩa của chơi đối với trẻ mẫu giáo	165
III. Sự phân loại trò chơi mẫu giáo.....	169
V. Các loại trò chơi mẫu giáo và hướng dẫn trẻ chơi	175
VI. Tổ chức hoạt động vui chơi cho trẻ mẫu giáo theo hướng đổi mới ở trường mầm non	198
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	204

Chương V. TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG HỌC TẬP CHO TRẺ MẪU GIÁO Ở TRƯỜNG MẦM NON 205

I. Đặc điểm học của trẻ ở lứa tuổi mẫu giáo (3 - 6 tuổi).....	205
II. Đặc điểm hoạt động dạy - học cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non	207
III. Dạy học tích hợp theo chủ đề cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non và ý nghĩa của nó:	208
V. Tổ chức thực hiện hoạt động học tập tích hợp theo chủ đề cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non:	211
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	226

Chương VI. TỔ CHỨC LỄ, HỘI CHO TRẺ Ở TRƯỜNG MẦM NON 227

I. Ý nghĩa của việc tổ chức ngày hội, ngày lễ ở trường mầm non:	227
---	-----

II. Một số yêu cầu khi tổ chức ngày hội, ngày lễ cho trẻ ở trường mầm non.....	228
III. Các ngày lễ, hội của trẻ ở trường mầm non.....	228
IV. Tổ chức lễ, hội cho trẻ ở trường mầm non.....	228
V. Một số gợi ý tổ chức lễ, hội ở trường mầm non	231
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	234
CHương VII. CHUẨN BỊ CHO TRẺ VÀO LỚP MỘT	235
I. Ý nghĩa của việc chuẩn bị cho trẻ vào lớp một.....	235
II. Nội dung chuẩn bị cho trẻ vào lớp một.....	237
III. Một số hình thức chuẩn bị cho trẻ vào lớp một	240
IV. Một số yêu cầu chuẩn bị cho trẻ vào lớp một.....	243
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	245
Tài liệu tham khảo	246

LỜI NÓI ĐẦU

Giáo trình *Giáo dục học mầm non* được biên soạn theo chương trình đào tạo cử nhân hệ đại học chuyên ngành Giáo dục mầm non của các Trường Đại học Sư phạm.

Giáo trình bao gồm hai phần và phần phụ lục:

Phần thứ nhất: *Những vấn đề chung của Giáo dục học mầm non* (gồm 8 chương).

Phần thứ hai: *Tổ chức các hoạt động Giáo dục tích hợp theo chủ đề cho trẻ ở trường mầm non và chuẩn bị cho trẻ vào lớp một* (gồm 7 chương).

Giáo trình *Giáo dục học mầm non* kế thừa, tiếp nối những công trình nghiên cứu và giáo trình *Giáo dục học mầm non* trước đó. Đồng thời, giáo trình cập nhật với xu thế phát triển của khoa học Giáo dục mầm non thế giới, trong khu vực và trong nước nhằm góp phần đáp ứng yêu cầu đào tạo giáo viên hệ cử nhân đại học chuyên ngành Giáo dục mầm non trong giai đoạn hiện nay.

Chúng tôi chân thành cảm ơn những ý kiến đóng góp của các chuyên gia, các bạn đồng nghiệp. Chúng tôi rất mong nhận được sự góp ý xây dựng của bạn đọc để có thể tiếp tục hoàn thiện trong những lần tái bản sau.

Hà Nội, tháng 3 năm 2009

Tác giả

Phần thứ nhất

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG CỦA GIÁO DỤC HỌC MẦM NON

Chương I

GIÁO DỤC HỌC MẦM NON LÀ MỘT KHOA HỌC

Giáo dục học mầm non là một bộ phận, một chuyên ngành của Giáo dục học. Với tư cách là một khoa học, Giáo dục học mầm non trước hết phải xác định được đối tượng, nhiệm vụ, phương pháp nghiên cứu và những khái niệm cơ bản, các phạm trù chính của giáo dục học mầm non. Những tri thức của phương pháp luận giáo dục học mầm non giúp cho việc định hướng đúng đắn trong quá trình lĩnh hội hệ thống tri thức khoa học giáo dục trẻ em ở lứa tuổi này.

I. SỰ RA ĐỜI VÀ PHÁT TRIỂN CỦA GIÁO DỤC HỌC MẦM NON

Những kinh nghiệm lịch sử xã hội của loài người được tích lũy và truyền thụ từ thế hệ này sang thế hệ khác bằng con đường giáo dục. Thực tiễn tổ chức và thực hiện quá trình giáo dục trẻ em đã làm nảy sinh những kinh nghiệm giáo dục trẻ và chính những kinh nghiệm giáo dục trẻ em trong nhân dân, đặc biệt trong các lĩnh vực giáo dục đạo đức trẻ trong gia đình đã được ghi chép lại trong ca dao, tục ngữ, câu đố, trò chơi, điệu múa, bài hát, chuyện kể... đã tạo nên một kho tàng kinh nghiệm quý giá về giáo dục trẻ em mầm non trong dân gian.

Trong xã hội chiếm hữu nô lệ, giáo dục trong đó có giáo dục mầm non đã khẳng định được vai trò của mình trong đời sống xã hội. Trong xã hội này sinh nhu cầu khái quát những kinh nghiệm giáo dục trẻ để giúp các cơ quan chuyên trách giáo dục chuẩn bị cho thế hệ trẻ bước vào cuộc sống một cách có kế hoạch và có hiệu quả. Khi đó, trong xã hội bắt đầu hình thành những tư tưởng khái quát về giáo dục. Những tư tưởng giáo dục này được phát triển trong lòng hệ thống triết học, với tư cách là một khoa học tìm câu giải đáp các vấn đề về sự tồn tại của con người, về vai trò và vị trí của con người trong xã hội, về lí tưởng xã hội và lí tưởng con người, về việc chuẩn bị cho thế hệ trẻ đảm đương trọng trách của mình trong tương lai. Tuy nhiên cũng phải từ khoảng thế kỉ XVII đến thế kỉ XIX thì Giáo dục học trong đó có Giáo dục học mầm non mới

dần dần tách khỏi triết học để trở thành một ngành khoa học tương đối độc lập. Bước chuyển biến lớn lao này của giáo dục học trước hết gắn chặt với tên tuổi của nhà sư phạm vĩ đại người Tiệp Khắc J.A. Cômexki (1592-1670), ông đã có công hệ thống hoá và phát triển những tri thức giáo dục con người nói chung và trẻ em lứa tuổi mầm non nói riêng đáp ứng được những đòi hỏi của giáo dục và dạy học theo hệ thống trong các trường lớp thời bấy giờ. Chính ông đã đưa ra quan điểm về sự cần thiết phải giáo dục và dạy học theo hệ thống, theo kế hoạch cho trẻ em từ lứa tuổi mầm non. Trong công trình nghiên cứu “Trường lòng mẹ”, ông nhấn mạnh mục tiêu của giáo dục mầm non cần cho trẻ lĩnh hội những biểu tượng sơ đẳng về môi trường xung quanh, hình thành cơ sở tình cảm đạo đức ban đầu của trẻ, chuẩn bị cho trẻ vào trường phổ thông.

Tư tưởng giáo dục trẻ em tiếp tục được phát triển trong các công trình nghiên cứu của của một số nhà sư phạm nổi tiếng như J.J. Ruxô, người Pháp (1712-1778), G.H. Pextalôsi, người Thụy Sĩ (1746-1827), A.V. Đixtevec, người Đức (1790-1866), K.Đ. Usinxki, người Nga (1824-1870)...

Đến giữa thế kỉ XIX, với sự xuất hiện học thuyết Mác - Ăngghen mang tính khoa học và tính cách mạng cao, học thuyết đã vạch ra được những quy luật khách quan của sự vận động xã hội và sự hình thành nhân cách đã mở ra những khả năng thực tế của việc cải biến xã hội và con người, Giáo dục học mà Giáo dục học mầm non là một bộ phận chuyên ngành đã trở thành một ngành khoa học thực sự. Cùng với việc tích lũy, kế thừa các thành tựu của khoa học giáo dục và vận dụng các thành tựu và phương pháp hiện đại của các ngành khoa học tự nhiên và xã hội vào việc nghiên cứu giáo dục mầm non.

Giáo dục học mầm non đã dựa trên nền tảng lí luận và phương pháp luận của chủ nghĩa Mác - Lênin để phát triển thành một ngành khoa học mang tính lí luận, có khả năng giải thích, dự đoán và cải tạo thực tiễn giáo dục mầm non. Trong sự phát triển của mình, Giáo dục học mầm non luôn luôn bổ sung và hoàn thiện những quan điểm, các lí thuyết mới phù hợp với đòi hỏi và yêu cầu của xã hội. Trên cơ sở đó xây dựng mục tiêu, nội dung, phương pháp và các hình thức tổ chức quá trình giáo dục cho trẻ em nhằm hướng tới kết quả khả quan trong những điều kiện xã hội nhất định.

II. ĐỐI TƯỢNG CỦA GIÁO DỤC HỌC MẦM NON

Với tư cách là một chuyên ngành của Giáo dục học, Giáo dục học mầm non là một ngành khoa học nghiên cứu sâu về bản chất và tính quy luật của quá trình giáo dục trẻ em lứa tuổi mầm non (trẻ từ lọt lòng đến 6 tuổi). Từ đó cho

thấy, đối tượng của Giáo dục học mầm non chính là quá trình giáo dục trẻ em lứa tuổi mầm non. Nó được xác định bằng mục tiêu, nội dung và cách thức tổ chức quá trình sư phạm đó nhằm thực hiện nhiệm vụ giáo dục trẻ em ở lứa tuổi này. Quá trình giáo dục mầm non mang tất cả các đặc trưng của một quá trình xã hội, quá trình giáo dục nói chung và được biểu hiện thông qua những hoạt động cùng nhau và các mối quan hệ giữa người lớn và trẻ em nhằm hướng vào mục đích giáo dục trẻ em đã đặt ra. Quá trình này vận động do tác động của những nhân tố bên trong và bên ngoài tuân theo những quy luật khách quan vốn có của giáo dục.

Quá trình giáo dục mầm non chính là một quá trình tác động sư phạm một cách có mục đích, có ý thức, có kế hoạch từ phía nhà giáo dục đến trẻ em ở lứa tuổi mầm non nhằm hình thành và phát triển cơ sở ban đầu của nhân cách trẻ.

Quá trình sư phạm này mang tính toàn vẹn, tổng thể, được tổ chức một cách có ý thức, có kế hoạch trên cơ sở những kinh nghiệm và lí luận về giáo dục mầm non. Trong quá trình tác động sư phạm lẫn nhau giữa nhà giáo dục và trẻ em trên bình diện cá nhân cũng như tập thể, tạo thành quan hệ xã hội đặc biệt được gọi là quan hệ giáo dục. Nhờ sự giúp đỡ từ phía nhà giáo dục, trẻ em tự giác, tích cực, sáng tạo chiếm lĩnh những kinh nghiệm lịch sử xã hội.

Như vậy, quá trình giáo dục mầm non là một quá trình có tính chất xã hội hình thành con người, được tổ chức một cách có mục đích, có kế hoạch, căn cứ vào mục đích và điều kiện do xã hội quy định, được thực hiện thông qua hoạt động hợp tác cùng nhau giữa người lớn (nhà giáo dục) và trẻ em ở tuổi mầm non (người được giáo dục) nhằm giúp trẻ chiếm lĩnh kinh nghiệm xã hội loài người.

Tóm lại, Giáo dục học mầm non nghiên cứu về bản chất của quá trình giáo dục trẻ em, đó là một quá trình tác động sư phạm có mục đích, có kế hoạch, có hướng của nhà giáo dục hoặc tổ chức giáo dục đến trẻ em nhằm thực hiện mục tiêu và nhiệm vụ giáo dục trẻ, góp phần hình thành và phát triển nhân cách trẻ em mầm non. Trên cơ sở đó, Giáo dục học mầm non xác định mục tiêu giáo dục mầm non, quy định nội dung, chỉ ra phương pháp; hình thức tổ chức giáo dục thích hợp nhằm tổ chức tối ưu quá trình hình thành nhân cách trẻ em lứa tuổi mầm non trong điều kiện và hoàn cảnh xã hội cụ thể.

III. NHIỆM VỤ CỦA GIÁO DỤC HỌC MẦM NON

Bất cứ một ngành khoa học nào cũng cần phải giải quyết các nhiệm vụ khoa học cơ bản của mình, Giáo dục học mầm non có nhiệm vụ nghiên cứu về